„Als een mosterdzaad."

> En Jezus zeide tot hen: Om uws ongeloofs wille; want voorwaar zeg ik u, zoo gij een geloof hadt als een mosterdraad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga henen van hier derwaarts, en hij zal henengaan; en niets zal u onmogelijk zijn. Matth. 17: 20.

Wat beteekent een geloof als een mosterdzaad?

Beduidt dat een geloof *zoo klein*, dat het, vergeleken met anderer machtiger geloof, ongeveer in de verhouding komt van een korrelke mosterdzaad tegenover de overige moeskruiden?

Het *is* zoo verstaan, het is zoo duizendwerf gepredikt, en wordt door velen nog zoo verstaan; en toch blijkt bij dieper indenken die opvatting onhoudbaar.

Noemt ge toch een nog klein geloof een korrelke mosterdzaad, dan spreekt ge hiermede uit, dat ge u geen nog *kleiner* geloof denken kunt. Immers het mosterdzaad was het *allerkleinste* onder alle moeskruiden.

Naar dezen maatstaf moet ge derhalve iemand die zelfs dit allerkleinste geloof niet bezit, beschouwen als iemand die nog ganschelijk van geloof verstoken is.

Doch zij het zoo, neem dan aan, dat iemand wiens geloof zelfs nog niet met het mosterdzaad is te vergelijken, dan toch nog ondersteld kan worden een verdwijnenden zweem van geloof te bezitten, is het dan aannemelijk, dat Jezus tot zijn discipelen wilde zeggen: Zelfs het allerkleinste geloof ontbreekt u nog. Hoogstens zweemt er iets van een ongrijpbaren geloofsaandrang door uw hart.

Het is zoo, telkens schieten Jezus' discipelen in geloofskracht te kort. Ze schaamden zich niet hun kleingeloof te belijden. Maar wie voelt niet, dat het geloof van Jezus' uitverkoren jongeren daarom toch niet beneden het allerkleinst denkbare geloof gezonken was, en dat het geen zin zou hebben gehad, vooral niet tot de jongeren die zoo pas van den Thabor kwamen, en de wondere genezing van den maanzieke wel terdege nog beproefd hadden, te zeggen: *Zelfs het allerkleinste geloof ontbreekt u nog!*

Mag reeds hierom niet toegestemd, dat »een geloof als een mosterdzaad" doelt op het zwakste, het kleinste, het nietigste geloof, ook wat Jezus er bijvoegt, snijdt geheel deze uitlegging af.

Indien toch het »geloof als een mosterdzaad" reeds die alles te bovengaande kracht bezat, om bergen te verzetten; en reeds van dit allerkleinste geloof kon gezegd worden: *niets zal u onmogelijk zijn*, hoe zou er dan nog groei, nog ontwikkeling, nog ontplooiing van dit allerkleinste geloof denkbaar zijn?

Als voor het »*allerkleinste* geloof" reeds geen ding onmogelijk is, op wat wijs, in wat zin, tot wat doel, zou er dan een nog *grooter*, een nog *rijker*, een nog meer ontwikkeld geloof denkbaar zijn?

Een geloof dat bergen verzet, kan dit het allerkleinste geloof zijn?

Of spreekt het niet vanzelf, dat de krasse beeldspraak, dat ge een berg als de Thabor enkel door uw machtwoord zult opheffen en in de zee werpen, juist als *hyperbool* is gekozen, d. i. als het sterkste beeld dat gekozen kon worden?

Toch is het wel te verstaan, waartoe men dat mosterdzaadgeloof als het geloof op zijn kleinst heeft genomen.

Men neigde daartoe, om de tegenstelling nog forscher, nóg geweldiger te maken. Het geloof op zijn kleinst en de daad op haar grootst. Een geloof zoo klein, dat het bijna alleen met den geestelijken microscoop kan ontdekt worden, en toch gaat die hemelhooge berg de zee in.

Zóó echter brengt men in Jezus' woord een onredelijke en zinlooze gezwollenheid, die soms een *welbespraakt* spreker moge aantrekken, maar die vreemd is aan Jezus' wegsleepende *welsprekendheid*.

Het korrelke van het mosterdzaad is beeld van twee dingen: Ten eerste van *het vergelijkenderwijs allerkleinste*, want het was het kleinste zaad onder alle zaad van moeskruiden in Israël. Maar ook ten tweede van *de allergrootste ingehouden kracht*, want, zoo spreekt Jezus zelf in Matth. 13: 32, in dit kleine nietige korrelke schuilt de kracht om een boom te doen uitschieten, in welks kruin de vogelen nestelen komen.

Ook dit moet niet in overdreven zin verstaan. Er komt uit het korrelke mosterdzaad geen boom als de ceder, maar toch soms een plant, met tamelijk stevige stengels, van twaalf voet hoog.

Ge moet dus, om Jezus' woord te vatten, in de wereld der moeskruiden blijven, en niet in den boomgaard gaan. Bij het eigenlijk boomgewas vergeleken, valt de mosterdplant geheel weg. Maar blijft ge, gelijk Jezus wil, in den moestuin, waar niet dan lage gewassen tieren, en ziet ge daarin een hoog opgeschoten mosterdplant, dan ja, is die mosterdplant als de koningin der moeskruiden, zoo verrassend groot, dat het zinrijk is op te merken, hoe deze hooge plant juist opschoot uit het allerkleinste korrelke zaad.

Nu schuilt in elke zaadkorrel zekere mate van kracht. Van nog onuitgewerkte kracht. Van kracht die gespannen en ingehouden is. Van een kracht die nog niet werkte, maar, gaat ze werken, zich op wondere wijze openbaren zal.

Want het is metterdaad wonder, als ge b.v. een komkommer of meloen opensnijdt, en ge ziet daarin dien stroom van zaadjes, en ge bedenkt nu dat elk van die zaadjes de kracht in zich draagt, om niet één, maar vier vijf van die groote vruchten voort te brengen; ja, veel meer nog, om in elk van die vruchten weer gansche trossen zaad te telen, uit dat zaad weer nieuwe vruchten, en zoo al doorgaande een geheele wereld van kolossale vruchten te doen uitkomen.

Zoo nu opgevat, doet het mosterdzaad dus niet aan het »allerkleinste geloof," maar veelmeer aan het geloof als een wondere, gansch onbegrijpelijke *kracht* denken: en het is in dien zin dat Jezus tot zijn jongeren zegt: Als uw geloof maar die verborgen kracht bezat, die in het korrelke mosterdzaad schuilt, dan zoudt ge bergen verzetten en zou geen ding u onmogelijk zijn.

Het korrelke mosterdzaad is zoo klein van omvang, dat iemand het tusschen de vingers zal hebben, zonder dat hij er iets van merkt.

Het schuilt door zijn kleinheid voor het oog weg.

En zoo nu ook is de aard van uw geloof. Onder de dingen die voor oogen zijn, komt het niet uit. Iemand zal het besitten, zonder dat hij het vermoedt of merkt. Ook het geloof is een schuilende verborgen kracht, die zich aan het oog onttrekt.

En toch is het echte geloof, evenals de zaadkorrel van het mosterdzaad, drager van zulk een wondere, ongemeene, alles te boven gaande kracht, dat het ten slotte sterker blijkt dan de machtigste en meest indrukwekkende verschijning, die het oog treffen kan, en dat is voor ons menschen een hooge, breed zijn tendenen uitslaande berg.

De tegenstelling is dus: Eenerzijds de berg dien ge niet alleen ziet, maar die geheel uw gezichteinder afsluit, en daartegenover anderzijds het onzichtbaar, nauwlijks te ontdekken geloof.

Naar de waardeering der wereld is nu dat geloofskorrelke niets, die indrukwekkende berg alles. Niets de verborgen kracht die in uw hart schuilt, maar alles die wereld met haar macht en heerlijkheid.

En daartegenover stelt Jezus nu zijn uitspraak, die u een geheel andere orde der dingen ontsluiert.

De verhouding is juist omgekeerd.

Niet in dien reusachtigen berg, maar in dat bijna onzichtbare geloofskorrelke schuilt de wezenlijke, de grootste, de alles te boven gaande macht.

Niet het geloof moet voor dien berg, maar die berg moet voor uw geloof wijken.

Dit is het wat de wereld overwint, namelijk *uw geloof*.

En zoo nu moet ook *uw* geloof zijn.

Want ook voor u is het niet de vraag, of uw geloof nog in de korrel schuilt, als bij het kind, of reeds opschoot en vrucht droeg, gelijk bij den geloofsheld. De eenige vraag is maar of uw geloof het echte, of het wezenlijk de korrel van een mosterdzaad is.

Allerlei nabootsing van geloof kan daarom wel betrekkelijke waarde hebben. Geloof dat zuiver belijdt, *kan* reeds zekere kracht oefenen. Geloof, dat voor het tijdelijke het eeuwige niet vergeet, *kan* reeds voor zonde bewaren. Geloof, dat zekeren gloed van geestdrift doet uitstralen, *kan* op zichzelf reeds bezielen.

Maar toch, dat alles redt u niet. Geeft wel een schijnsel, maar werpt geen licht op uw pad. Het glinstert aan de oppervlakte van uw leven, maar dringt zijn wortel niet diep in het middelpunt van uw hart.

Het echte, het wezenlijke geloof is een van God in u verwekte *zielskracht*.

Een macht in u, die verborgen en ingehouden is, en heel uw zielsleven spant, maar die als ze werken gaat, zich roert, en naar buiten treedt, zonder eenige uitzondering *alles* in kracht te boven gaat, voor niets terugdeinst, tegen elken tegenstand is opgewassen, voor geen verzoeker wijkt, en mits ze zich gezond en onbelemmerd ontwikkelen kan, ten slotte over *alles* triomfeert.

In het echte, het ware geloof schuilt *Goddelijke* energie.

Het is niet uit de wereld, het komt niet uit de boeken, voor al het goud der aarde is het niet te koop.

Gij kunt het niet maken, en alle menschen saâm kunnen het u niet aanbrengen. Het is alleen God, de Almachtige, die deze rijkste, deze hoogste, deze alles te boven gaande kracht in eens menschen ziel kan doen opwaken.

»Door het geloof, *en dit niet uit u, het is Gods gave!*"

Hoor hoe Paulus de wondere werking dezer kracht teekent.

»Als stervende, en ziet wij leven."
»Als getuchtigd, en niet gedood."
»Als droevig zijnde, doch altijd blijde."
»Als arm, doch velen rijk makende."
»Als niets hebbende, en nochtans alles bezittende."

Zóó was in Jezus' apostel, en zoo was in de wolke der getuigen, en zoo is nog in elk triomfeerend kind van God, de wondere geloofswerking, de ontkieming van dat wondere korrelke, dat uw God, toen Hij u het geloof schonk, in den bodem van uw hart heeft gelegd.

Zijt ge nu een geloovige of zijt ge het niet?

En indien wel, indien ge door al de beschaming van uw geestelijken dood heen, toch blijft weten, dat ge voor God gerechtvaardigd zijt, en dus het echte geloof hebt, waarom hangt u het hoofd dan telkens moedeloos op de borst, waarom staat uw oog dan dof, is uw woord beklemd en benauwd, hangen de handen u slap en zijn de knieën u traag geworden?

Of korter gezegd, waarom leeft ge dan, met de grootste kracht ter wereld in uw hart, als een onmachtige, als een twijfelmoedige en telkens versagende?

Och, of ge toch in uw hart mocht grijpen, in dat hart de geloofskracht mocht vinden, en, in die geloofskracht sterk en onverwinlijk, het hoofd weer mocht opheuren, om als een koningskind van uw God, wereld en Satan met beslisten moed en besef van geestelijke nuchterheid in de oogen te zien, opdat zij voor u mogen wijken, en gij geen stap meer terugtreedt voor de instrumenten die zich tegen u bereiden.

En nu, hebt ge in die overwinning lust, oefent dat bergverzettend geloof ook op u zijn bekoring, begin dan, waar alle echt geloof moet beginnen, begin dan met uzelven, begin met uw eigen natuur, begin met uw eigen zondig wezen te bedwingen.

De echte geloofswerking kan niet naar buiten uittreden, als niet eerst, dank zij datzelfde geloof, de bergenhooge hindernissen van het eigen hart zijn weggeruimd.

Amsterdam, 30 October 1896.

Vrije Universiteit.

Twintig October ligt weder achter ons, en verblijdend was het te zien, hoe de belangstelling van het Publiek in het leven der Vrije Universiteit nog steeds toeneemt.

Bij onze laatste Jaarvergaderingen op Seinpost en te Leeuwarden, hadden we een opkomst zooals vroeger nooit. En ook nu, op 20 October, was in de ure des gebeds de schare breeder dan ooit te voren, en bij de oratie heel de ruime Keizersgrachtkerk goed bezet.

Vooral dit laatste is daarom te hooger te waardeeren, daar uit den aard der zaak, de oratiën op dien dag voor het groote publiek al minder genietbaar worden.

Hoemeer toch de studie aan onze Universiteit dwingt, om tot op de diepste beginselen door te dringen, komen onderwerpen aan de orde, waar de meesten nooit aan gedacht hebben, die hun geheel vreemd zijn, en waar ze niet plotseling in kunnen komen.

En toch *komt* het volk, en hoort het niet maar met ernstig geduld, maar tevens met klimmende belangstelling aan, omdat het gist en voelt, dat alzoo de fundamenten zelf onderzocht worden van het huis waarin we geestelijk te zamen wonen.

Prof. Woltjer had een diepzinnig onderwerp gekozen, de beteekenis van wat onder *reëel* en van wat onder *ideëel* te verstaan zij, en beider verhouding, ook in hun toepassing op onderscheiden wetenschappen.

Door deze oratie is thans weer op een uiterst gewichtig punt door onze Universiteit positie genomen, en dat niet willekeurig, maar met bondige opgave van redenen; terwijl tevens heel de oratie door duidelijk blijkt, hoe deze wijsgeerig ingekleede bewijsvoering op alle punten in de openbaring der Heilige Schrift, in haar zuivere opvatting, d.i. naar de Gereformeerde overtuiging, wortelt.

Waande men anders vaak, dat een Christen zich »maar aan de Schrift moet houden", en zich met zoo splinterige vraagstukken niet moet inlaten, hier blijkt ons hoe op deze als splinterig gewraakte vraagstukken, de Schrift zelve als op hoogst gewichtige problemen haar zuiver licht werpt.

Menig prediker zal dan ook ontwaren, hoe tal van uitspraken in de Heilige Schrift die hij dusver als onvruchtbaar voorbijging, bij dieper indenken een rijke bron van mild vloeiende gedachten ontsluiten.

Dr. Woltjer *preekt* niet, maar hij *toont* hoe de Schrift *heel het terrein des levens*, ook dat der diepste *levensgedachten* bestrijkt.

Bovendien heeft een oratie als deze nog het groote voordeel, dat zij een eind maakt aan allerlei oppervlakkig getwist.

Op tal van punten bestond tot voor kort onder Gereformeerde belijders verschil van inzicht. Dat kon niet anders, omdat we allen uit een ongereformeerde school opkwamen, en dus allerlei onjuiste gedachten in ons denken hadden opgenomen.

Zulke geschillen nu zijn niet voor ontleding vatbaar, zoolang men niet tot den wortel der vraagstukken doordringt.

Anders denkt de één zus, en de ander zoo, en beiderzijds strijdt men met argumenten, die het geschil niet oplossen *kunnen*.

Dringt men daarentegen tot den *wortel zelf* der beginselen door, en ziet men in welke richting die beginselen daar uit ontkiemen, dan blijkt aanstonds welke de *ware* en welke de *verkeerde* opvatting der beginselen was; alle verschil valt weg; en men bouwt in geestdrift en uit volle overtuiging voortaan saâmen aan denzelfden muur voort.

Het kan daarom niet genoeg op prijs gesteld, dat Dr. Woltjer den tijd heeft uitgewoekerd, om zoo diepzinnig stuk ter sprake te brengen, en ter sprake te brengen op zoo heldere wijze als hij het deed.

Ons dunkt dan ook, dat de heeren Lohman, Hovy en Van Beeck Calkoen, als ze tijd kunnen vinden, om dit schoone stuk, we zeggen niet te lezen, maar te herlezen, ten derden male te lezen, en zóó lang in te denken tot ze het doorgronden, in de stille binnenkamer wel voor hun God zullen moeten belijden, dat ze te overhaast te werk gingen, toen ze, zonder zelven ook maar van verre tot die diepte der gedachte te zijn ingedaald, óf tegen deze beginselen partij kozen, óf in goede trouw waanden, dat de gerezen geschillen van *bijkomstigen* aard waren, en niet welterdege het *merg* der waarheid golden.

Had onze Universiteit kunnen beginnen, met terstond bij haar optreden, de volledige uiteenzetting en klare toelichting van hare meer verwijderde en naaste beginselen te geven, dan, wij zijn er zeker van, zoude ook de heer Lohman terstond in het goede spoor zijn gekomen, en het zich een eere voor God hebben gerekend, er in te blijven wandelen. En ook, hadden de heeren Hovy en Van Beeck Calkoen waarlijk *doorzien* wat in het hangende geschil op het spel stond, ze zouden den heer Lohman door hun openlijk partij kiezen voor hem niet zedelijk hebben verzwakt, maar met gespannen ernst in het goede spoor hebben teruggedreven, en .... allicht .... zou onze broeder voor ons behouden zijn.

Thans heeft niet het minst het feit, dat én de President-Directeur én één der Curatoren, *niet* gevoelden, wat op het spel stond, en diensvolgens *niet*, zoo in het bijzonder als in het openbaar, zich schaarden aan de zijde dergenen die voor het beginsel pal stonden, wel moeten medewerken, om het klare en heldere inzicht ook bij den heer Lohman nog meer te verduisteren.

Op een oogenblik dat de overtuiging in ons kantelen gaat, doet ons niets zooveel kwaad, als te ontwaren, hoe invloedrijke vrienden onze wankeling zoo bedenkelijk niet vinden.

Ware dit anders geweest, de ingebeelde waan, alsof niet besliste overtuigingsdrang, maar partijzucht en rivaliteit de Vrije Universiteit tot verweer drong, zou dan allicht als een inblazing uit den Booze met een: *Satan, ga achter mij*, door hen zijn afgewezen.

Toch werpen *wij* daarom allerminst op deze broederen den eersten steen.

Volkomen te goeder trouw waanden deze heeren dat ze recht zagen, en achtten ze zich op dien grond gerechtigd en verplicht, om de overige Directeuren, Curatoren en Hoogleeraren, die voor de waarheid opkwamen, niet alleen niet te helpen noch te steunen, maar soms zelfs in hun strijd te bemoeilijken, ja één, zoo niet twee hunner, zelfs *persoonlijk* te verdenken.

Ze waanden dit aan den heer Lohman uit ridderplicht verschuldigd te zijn.

Nu, ook wij hebben dien beker der verdrietelijkheid, soms met zeer bittere droppelen gemengd, tot den bodem toe geledigd.

Maar na dien beker uitgedronken te hebben, zijn wij de eersten om te erkennen, dat deze broederen, zoodra het vertrouwen hun ontzonk in de mannen, die geestelijk deze stichting in het leven riepen, uit zich zelven niet in staat *konden* zijn, om den waren stand der zaken te beoordeelen.

Dit lag niet aan hen persoonlijk.

Zóó diep in den wortel der beginselen in te zien, is, waar het instinctief besef niet spreekt, geen eisch die aan den niet wijsgeerig gevormde, en zulks wel in hoogeren zin, kan gesteld worden. Daarvoor is een diepzinnige studie noodig die niet aller is.

Dat inzicht had hier alleen kunnen aangebracht worden, indien de Universiteit vroeger met de uiteenzetting van haar beginselen gereed ware gekomen.

En dit nu *kon* ze niet, en dit *was* ze niet.

Ons blijft dan ook niet anders over, dan op terugkeer van hun liefde en van hun vertrouwen voor de toekomst te blijven hopen.

Te blijven hopen, omdat we des gewis en zeker zijn, dat ze het *buiten* onzen kring toch niet zullen kunnen vinden.

Te blijven hopen ook, omdat ze niet zullen kunnen nalaten kennis te nemen van stukken, gelijk nu weer Prof. Woltjer er een in het licht gaf; en naardien het indringen in zulke stukken, ten slotte hen toch voor God op de knieën, en voor menschen *in het publiek* tot de waarlijk niemand onteerende bekentenis zal moeten uitdrijven: *In het hachelijk oogenblik hebben we ons in onze keuze vergist.*

Ook tegenover trouwe vrienden als deze beide mannen aarzelen we niet, ons met beslistheid uit te spreken, nu de waarheid der beginselen, die Godes is, ons hiertoe noodzaakt.

Maar geen oogenblik vergeten we daarbij, dat ze onze broeders zijn, mannen die veel van het beste hunner krachten, jaren lang, met een vaak beschamende toewijding aan de Vrije Universiteit ten beste gaven.

Hun Gereformeerde belijdenis verdenken we geen oogenblik, al staat het voor ons vast, dat ze, door verduistering van inzicht, den plicht die voor hen uit die belijdenis ten deze voortvloeide, niet doorzien hebben.

Natuurlijk, vestigden ze bij heel het vaderlandsche publiek den indruk, alsof zij door hun uittreden partij kozen voor de afdolingen van den heer Lohman, en tegen de beginselen der Vrije Universiteit, en zoolang ze dit niet openlijk anders verklaren, dragen zij er de schuld van, dat die indruk blijft voortbestaan.

Maar wij, die anders en beter vertrouwen durven, voelden ons gedrongen, duidelijk uit te spreken, dat we de houding van beide heeren voor de rechtbank der beginselen op alle manier onverdedigbaar achten, maar dan ook om uiting te geven aan ons gevoel van dankbaarheid voor wat ze voor ons waren, aan ons geloof in hun broederzin, en aan onze stellige verwachting, dat ze eerlang, hun ongelijk inziende en openlijk erkennende, ons zullen hergeven worden door de genade Gods.

De naam „zendeling."

De Synode-Generaal van Middelburg heeft zich verklaard tegen het gebruik van het woord of den naam van: *zendeling*.

Dit scheen aan sommigen toe, een zoeken van spijkers op laag water te zijn.

Wat, zoo vroeg men zich af, doet die naam er toe, als er maar krachtig, als er maar met geestdrift Zending wordt gedreven.

Tegen deze geringschatting van den *naam* moeten we opkomen. De Heilige Schrift leert ons juist omgekeerd zeer ernstig, ook op den *naam* te letten. Alle naam heeft om de hooge beteekenis van den Naam Gods ernstige beduidenis ontvangen; en een ieder kent dan ook de voorbeelden, die ons vermeld staan, hoe God zelf zich met de naamgeving van menschen, en zelfs met hun naamsverandering inliet.

Wat deed het er op zich zelf toe, of de vrouw van Abraham Sarah of Sarai heette? En toch wilde God het alzoo. Die *i* moest in een *h* veranderd. *Sarah* zou haar naam zijn.

Zoo weinig zijn de *namen* voor God dan ook onverschillig, dat Hij zich zelfs met de naamgeving der dieren door Adam inliet, en op het andere uiterste der lijn onder de voorrechten der gezaligden in het eeuwig Koninkrijk ook dit laat profeteeren, dat ze een nieuwen naam zullen ontvangen, op een witten keursteen, dien niemand kent dan God en zij zelven.

En waar dit nu zoo is, gaat het dan aan, voor de ambten in Christus' kerk de *namen*, die men er voor bezigt, als iets bijkomstigs of onverschilligs te beschouwen?

Zeker, er is van oude dagen een geslacht van wijsgeeren opgestaan, ingeleid door Democritus van Abdera, welke wijsgeeren de namen voor niets anders dan een product van willeur hielden, en met alle hechten aan den naam hun goedkoopen spot dreven. Maar Democritus was dan ook uit *Abdera*, d. i. uit de stad der gekken, en die zijn navolgers waren, met name de Sophisten, waren de lieden te Athene, die als twee droppels water gelijken op die helden van den wijn te Jeruzalem, die het licht duisternis noemden en de duisternis licht. Ook dat onderscheid deed er ten leste niets meer toe.

Dit punt kan hier niet verder uitgewerkt; maar kenners der taalwetenschap en haar historie kunnen getuigen wat diepe, ernstige strijd er jarenlang gevoerd is juist over de hier in geschil komende vraag, of men ter wille van de zaak ook aan de namen al dan niet beteekenis moet hechten, en ze kunnen er bij getuigen, hoe juist de ernstige mannen van alle eeuw voor dat wel terdege hechten aan de namen het pleit hebben gevoerd.

Zij die hiermeê den spot dreven, waren in alle land en in alle eeuw de loszinnigen, de lieden die van ernst verstoken waren.

Op dien grond wijzen we dan ook alle verwijt af, alsof de Synode-Generaal te Middelburg hierin te ver was gegaan.

Integendeel, ze bewoog zich hiermede op den weg, ons door de Schrift en door de mannen van ernst voorgeteekend.

Immers wat te Middelburg geoordeeld is over den naam van *zendeling*, doelde niet enkel op den naam als klank, maar op den naam als uitdrukking van de zaak. De vraag werd gesteld en in bevestigenden zin beantwoord, of de ongelukkig gekozen naam niet een vlag was, die een ongeoorloofde lading moest dekken.

»Zendeling" was de naam, verzonnen voor een soort »ambt", en juist de rechtmatigheid van dit nieuwe ambt moest op grond van Gods Woord betwist worden.

Met den *naam* zelven staat het nu zoo, dat zendeling een persoonsnaam op *-ling* is, afgeleid van een werkwoord, en dat de taal leert, hoe woorden, gebezigd als persoonsnamen, op *-ling*, die van werkwoorden zijn afgeleid, een beteekenis van zwakheid, hulpbehoevendheid en gebrek hebben.

Dit geldt volstrekt niet van *alle* persoonsnamen op *-ling*.

Zijn ze *niet* van een werkwoord, maar van een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord of van een telwoord afgeleid, dan zijn het zelfs zeer goede, soms achtbare woorden. Men kan dit zien uit: kamerling, hoveling, ouderling, stedeling, dorpeling, eenling, tweeling, hemelling, enz.

Maar heel anders komt de zaak te staan, als men let op die persoonsnamen op *-ling* die bepaaldelijk van den stam van een werkwoord zijn afgeleid.

Ter Synode werd in het Rapport reeds gewezen op *vondeling, doopeling, huurling, drenkeling, bestedeling, loteling, verschoppeling, banneling, duisterling, doemeling, leerling, kweekeling, zuigeling, beroerling, ellendeling, lammeling*. Men kan er nog bijvoegen: *sterveling, vluchteling, zwerveling, smeekeling, boeteling, afhangeling, volgeling, vertrouweling, beschermeling, afstammeling, nakomeling, aannemeling, biechteling, bekeerling, bezoldeling!, onderworpeling, overwinneling, verstooteling, vertrappeling, verschoveling*, enz.

In al deze woorden spreekt zich afhankelijkheid, lijdelijkheid, hulpbehoevendheid uit. In niet één kracht, actie, geestdrift, plichtsbetrachting.

En wel zijn er enkele persoonsnamen afgeleid van stammen van werkwoorden op *-ling* die zekere *actie* uitdrukken, en het tegendeel van *lijdelijkheid*. Maar deze woorden zijn vier in aantal: *opstandeling, muiteling, weerspanneling* en *oproerling*, woorden die nu juist niet strekken om den naam op *-ling* voor den dienst der Zending verkieslijk te maken.

Naar het taaleigen onzer taal staat het derhalve vast, dat *zendeling* de naam is voor een door een ander gezonden persoon, bij wien men er bijzonderen nadruk op wil leggen, dat hij zelf *lijdelijk* is, en in de eerste plaats aan zijn *afhankelijkheid* van het genootschap of de kerk, die hem zond, indachtig behoort te zijn.

Wordt er gedoeld op de zending van Christus'wege, dan heet de man die uitgaat, niet zendeling, maar *gezant*. »Zoo zijn wij dan *gezanten* van Christus'wege, alsof God door ons bade, laat u met God verzoenen." Een heerlijk woord, waarvan alle pit en kracht zou weggaan, zoo ge er voor in stee laast: »Zoo zijn wij dan *zendelingen* van Christus'wege."

»Zendeling" doelt alzoo niet op het gezonden zijn door Christus, want dat zijn de Dienaren des Woords hier te lande evenzeer, maar uitsluitend op het gezonden zijn door een Vereeniging of Genootschap, en duidt meer bijzonder aan de afhankelijkheid waarin de gezondene tegenover dat Genootschap verkeert.

Dit wordt dan ook historisch bevestigd.

Immers de naam »zendeling" is bij ons in gebruik gekomen, toen niet de kerken, maar genootschappen uitzonden. Genootschappen die er in het eerst niet aan dachten om een »ambt" te scheppen, maar die in de uitgezonden personen een soort geestelijke agenten aanstelden, die van hen én geldelijk én administratief geheel afhankelijk waren.

In 1780 dacht niemand er aan, om een »zendeling" met een predikant op één lijn te stellen. Zooals de predikanten hier te lande catechiseermeesters of godsdienstonderwijzers onder zich en te hunner beschikking hadden, zoo ook zonden ze *zendelingen* naar Indië af.

Niet huns *gelijken*, maar lieden waarover zij als Directeuren van het Genootschap te zeggen hadden.

Voor de uitgezondenen der Vereenigingen of Genootschappen is *zendeling* dan ook de alleszins passende naam.

Genootschappen kunnen geen ambt scheppen, noch in eenig ambt inzetten. Zij kunnen niet anders dan *dienstdoende agenten* uitzenden, die in alles van het Genootschap afhangen, en dit ambtelooze en afhankelijke wezen wordt door den naam: *zendeling* zeker niet zoo kwaad uitgedrukt.

Het taal-instinct heeft ook hier veilig geleid.

Maar heel anders kwam de zaak natuurlijk te staan, toen *de kerken* haar roeping in den dienst der Zending weer gingen gevoelen.

Een kerk *is* geen genootschap.

Een kerk werkt niet door *agenten*, maar door *ambten*.

En toen men nu desniettemin ook als kerk van: *zendelingen* bleef spreken, toen eerst liep het spaak.

Doch hierover een volgend maal nader.

Repliek.

De heer Ds. G. Bruna, Pred. bij de Hervormde gemeente te Buurse, nam van onze opmerking over zijn vlugschrift goede nota, en zond ons de volgende repliek:

Zeer geachte Hoogeleerde Heer!

In de *Heraut*, die ik als het degelijkste, mij bekende weekblad, geregeld lees, vind ik een vraag aan mij gericht, die ik mij haast te beantwoorden.

Dat die vraag werd gesteld, was mij een teleurstelling; ik meende het antwoord daarop in mijn door u aangehaald geschriftje gegeven te hebben.

Maar een ander maal zal ik trachten duidelijker te zijn.